

Time for change?

Utrikespolitisk förändring från Bush till Obama

Sam Motazedi
Hanna Birgersson

Abstract

Användandet av soft power i utrikespolitiken är en mycket diskuterad fråga, och i och med presidentskiftet 2009 kom dessa diskussioner att öka. Vi har här undersökt och jämfört George W. Bush och Barack Obamas användande av soft power i respektive utrikespolitik. Vårt fokus ligger på USA:s relationer med Latinamerika och mellanöstern och hur dessa har kommit att förändras. Resultatet visar en stor skillnad mellan regionerna då användandet av soft power i mellanöstern inte förändrats märkbart under Obamas tid som president medan det i Latinamerika ökat. Undersökningen är lagd på individnivå då vi undersökt presidenterna utan att ta hänsyn till politisk färg eller deras administration och resultatet domineras av denna individnivå.

Nyckelord: Barack Obama, George W. Bush, utrikespolitik, soft power, Joseph S. Nye, Jr

Antal ord: 9359

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
1.2	Disposition	2
1.3	Metod och Teori	2
1.3.1	Operationalisering	3
1.4	Avgränsning	4
1.5	Material	4
2	Soft power och utrikespolitisk teori	6
2.1	Soft Power	6
2.2	Hard Power.....	7
2.3	Utrikespolitisk analys.....	7
2.4	Teorierna i vårt empiriska fall.....	8
3	USA:s relation med Latinamerika	9
3.1	Med Bush som president.....	9
3.1.1	Colombia och Uribe	10
3.1.2	Kuba och bröderna Castro.....	10
3.1.3	Venezuela och Hugo Chavez	11
3.2	Med Obama som president.....	11
3.2.1	Colombia och Uribe	12
3.2.2	Kuba och bröderna Castro.....	13
3.2.3	Venezuela och Hugo Chavez	13
3.3	Användande av soft power.....	13
4	USA:s relation med mellanöstern	15
4.1	Med Bush som president.....	15
4.1.1	Iran	15
4.1.2	Israel.....	16
4.1.3	Kriget mot terrorismen.....	17
4.2	Med Obama som president.....	17
4.2.1	Iran	18
4.2.2	Israel.....	18
4.2.3	Kriget mot terrorismen.....	19

4.3	Användande av soft power	19
5	Slutsats	21
6	Referenser	23

1 Inledning

De senaste 8 åren har USA:s utrikespolitik dominerats av militärt agerande i kriget mot terrorismen. George W. Bush har kraftigt kritiserats av omvärlden och USA har förlorat mer och mer respekt som stormakt. Då USA valde att invadera Irak trots FN:s motstånd, spreds en anti-amerikanism som växt sig större och större och människor demonstrerade runt om i världen (Nye, 2004 s.35). Efter kalla krigets slut är USA den enda stormakten och människors intresse för USA:s utrikespolitik har varit stort både i media och kring middagsbord.

Under presidentkampanjen 2008 hoppades omvärlden på en demokratisk president som skulle kunna skapa fredligare förhållanden i världen och mediegranskningen har aldrig tidigare varit så stor. Då Obama vann ökade förhoppningarna om en ny inriktning på utrikespolitiken och tron på detta ökar fortfarande idag då hans mandatperiod pågått i några månader. Men är denna tro berättigad? Frågan är om det förändras så mycket som vi tror eller om Obamas utrikespolitik till stor del kommer att likna den Bush förde.

1.1 Syfte och frågeställning

Vi har intresserat oss för den utrikespolitiska förändringen i och med presidentskiftet 2009. Vår hypotes är att Obama använder sig mer av så kallad soft power än Bush gjorde och det är vårt syfte att pröva denna. Denna hypotes är något vi delar med många och är därför av vikt att undersöka. Syftet är även att undersöka om Obamas utrikespolitik har förändrat USA:s relationer till omvärlden jämfört med Bushs.

Vi avser komparativt undersöka användandet av soft power mellan Bush och Obama och från det kunna generalisera förändringen i USA:s utrikespolitik i det stora hela. Teorin soft power kommer ifrån Joseph S. Nye, vilken är den genomgående teori vi syftar att använda tillsammans med teorier angående utrikespolitisk analys. Då vi prövar vår hypotes ställer vi oss frågorna:

Hur har USA:s relationer med omvärlden förändrats i och med presidentskiftet 2009?

På vilka sätt går USA från en utrikespolitik dominerad av hard power till en med mer inslag av soft power?

Vi har valt att undersöka detta på individnivå, d.v.s. att inte blanda in politisk färg eller de som står bakom presidenten. För att avgränsa ämnet utrikespolitik har vi

valt att endast granska relationer med stater där det förekommit eller förekommer någon slags konflikt.

1.2 Disposition

I detta första kapitel av uppsatsen presenterar vi våra frågeställningar och hur vi avser att besvara dessa. Vi har lagt fram dessa frågeställningar och vårt syfte med att besvara dem ovan. Hur vi avser besvara detta presenteras i metod och teori nedan. Avslutningsvis i kapitel 1 tar vi upp vår avgränsning av ämnet och en diskussion om det material vi använt. Kapitel två går djupare in på de teorier vi valt att använda i vår uppsats, soft power, hard power och klassisk utrikespolitisk teori. I kapitel 3 och 4 redovisar vi empirin och analysen kring vår frågeställning i relationen med Latinamerika respektive mellanöstern. Vi avser att visa på hur dessa relationer förändrats från Bushs utrikespolitik till Obamas genom att presentera de olika relationer vi valt att fokusera på. Efter respektive område och dess relationer följer en analys av användandet av soft power. I det avslutande kapitlet svarar vi på våra frågeställningar och sammanfattar vårt resultat.

1.3 Metod och Teori

Vi har i vår uppsats valt att som teoretisk utgångspunkt utgå ifrån Joseph S. Nyes teorier om soft power och hard power. Detta då vi finner dem vara relevanta teorier i den utrikespolitiska förändringen i och med det senaste presidentskiftet i USA. Teorierna fokuserar på hur en stat får andra stater att agera utifrån sina preferenser, d.v.s. hur de utövar makt. Att granska USA:s utrikespolitik på detta vis är ständigt aktuellt. Komplement till dessa blir klassiska teorier om utrikespolitisk analys.

För att kunna se generella mönster och inte bara enskilda händelser i USA:s relationer med omvärlden har vi valt just komparativ metod av Bushs och Obamas ageranden (Lundqvist, 1993 s.102). Det faller sig naturligt för en statsvetare att jämföra för att finna förändring och kunna generalisera. Vi har valt att kortfattat gå in på flera relationer, då det skapar en bättre generalisering, så vi tar bara upp det väsentliga i varje relation med avseende på soft power. Valet kunde ha blivit att enbart granska en eller två relationer, men detta kan lätt ge ett vinklat generellt resultat då just den relationen man granskat kan vara ett specialfall.

En nackdel att jämföra över tiden som vi gör är att förutsättningarna runt omkring inte kan hållas konstanta. Världsordningen förändras ständigt och påverkande faktorer till USA:s utrikespolitik kommer och går. Ett tydligt exempel på detta är att Bushs utrikespolitik kraftigt förändrades i och med terrorattackerna 11/9 2001. USA:s relationer kan inte enbart förklaras av vilken president som för tillfället sitter, utan omständigheterna runt omkring är starkt påverkande. I vårt

fall kan man tänka sig att Bush ageranden i världspolitiken påverkar de förutsättningar Obama har utgå ifrån nu.

Vår analys kommer att bestå av komparativ utrikespolitik inom en och samma stat, och dess grad av soft power. Då vi jämför över tid och inte över rum koncentrerar vi oss inte på kulturella skillnader eller påverkan av nationell socialiseringsprocess utan ser Bushs och Obamas uppväxt i USA som relativt lika. Av utrymmesskäl har vi valt att inte gå djupare in på presidenternas livserfarenhet, t.ex att Obama delvis växt upp utanför USA vilket kan påverka grundläggande värderingar och centrala antaganden om verkligheten (Hudson, 2005 s.12). Detta är av vikt i analysen av deras ledarskap och hur detta påverkar deras roll i världsordningen, men vårt fokus ligger på hur de som specifika aktörer använder sig av soft power

Svårigheten i vår form av analys blir att ta fram vårt strategiska urval av konkreta fall att jämföra så att det uppnår extern validitet. Resultatet vi får fram av vårt urval ska förhoppningsvis kunna användas på fall som inte ingår i studien i en större generalisering av USA:s relationer med omvärlden (Esaiasson m fl, 2007 s. 175). Vi har valt USA:s relation med Latinamerika respektive mellanöstern som båda ständigt är aktuella. Detta är typiska fall som inte skiljer sig systematiskt från andra fall i populationen (Esaiasson m fl, 2007 s. 187) men som samtidigt ser mycket olika ut. I relationen med Latinamerika, som är på hemmaplan, ligger fokus på handel och migration, medan relationen med mellanöstern domineras av ideologiska intressen. I Latinamerika har vi valt att granska relationerna med Colombia, Venezuela och Kuba då dessa är de mest uppmärksammade och intressanta. De ligger relativt nära gränsen till USA och två av dem är typiska fall av vänstervågens framfart i Latinamerika medan den tredje är en allierad till USA. I mellanöstern finns det många relationer att fokusera på och vårt val landade på Iran, Israel och kriget mot terrorismen. Även här granskar vi en allierad och ett hot. Kriget mot terrorismen innefattar i sin tur jakten på terrorister i Irak, Afghanistan och Pakistan. Det kan tyckas vara många relationer att granska, men att utelämna någon känns omöjligt.

1.3.1 Operationalisering

Frågan är nu hur vi avser mäta det vi vill mäta. För att klargöra detta måste vi först förklara vad det är vi vill mäta. Vår avsikt är att mäta presidenternas utrikespolitik och deras användande av soft power däri. Att mäta graden av soft power i olika relationer med omvärlden kan bli mycket svårt då soft power inte är helt mätbart. För att göra detta möjligt har vi konstruerat vår egen tydligare tolkning av Nyes soft power som vi avser använda i vår forskning. Denna presenteras i kapitel 2.4. Vi har valt att granska utrikespolitiken genom offentliga uttalanden, diplomati och faktiskt militärt och ekonomiskt agerande. Detta är inget som kan mätas med exakta mått utan varje relation kommer att analyseras och en diskussion kommer att uppvisa det vi menar är användande av soft power.

1.4 Avgränsning

Ett så intressant ämne som detta kan diskuteras på många olika områden. Av tids- och utrymmesskäl har vi tvingats avgränsa oss till utrikespolitik dominerad av relationer. Ämnen som miljö och finanskris har vi lämnat utanför och istället fokuserat på offentliga uttalanden, diplomati och faktiskt militärt och ekonomiskt agerande såsom handel och migration.

Ett problem vi stött på är att vi tenderar att spekulera om framtiden då Obama inte varit president mer än några månader. För att förhindra detta avgränsar vi oss till det han faktiskt gjort och sagt hittills och inte främst till vallöften.

En intressant aspekt av ämnet skulle kunna vara att fokusera på politisk färg och skillnad mellan republikaner och demokrater i utrikespolitiken. Detta har vi valt bort och lagt det på individnivå. Vi menar att då vi granskar användandet av soft power är det inte den politiska färgen som främst påverkar utan presidenten själv.

En viktig del av soft power är hur inrikespolitiken ser ut. Enligt Nye påverkar denna starkt möjligheten att använda soft power och att undersöka Bushs och Obamas inrikespolitik hade varit mycket intressant. Av utrymmesskäl avser vi dock endast att mäta spår av soft power i utrikespolitiken de fört.

Även processen för beslutsfattande inom utrikespolitiken i USA hade varit intressant att granska och en väsentlig aspekt då vi jämför presidenters utrikespolitik, men då vi enbart vill granska användandet av soft power finner vi den utanför ramen av vårt ämne.

1.5 Material

I vårt val av metod fann vi att materialet kom att koncentreras kring medias rapporteringar av presidenternas utrikespolitik. Det vi sökt i materialet är så bra information som möjligt om presidenternas ageranden i de två olika relationerna och vad som faktiskt skett. Större delen av vårt material utgörs av artiklar från Reuters, The Economist, Sydsvenskan, BBC och CNN. En blandning av nyhetsportalerna har gett oss något olika infallsvinklar då de kommer från USA, England och Sverige. Dock har alla visat viss skeptisk inställning till Bush, men då vi varit medvetna om det har vi undviktt att ta åt oss av denna skepticism.

Referenser från The Economist innehåller här inte författare. Redaktionen menar att det är en för alla, alla för en och att man inte ska hänga ut journalister. Därför refererar de i tidningen inte till vem som skrivit artikeln.

Valet att använda till stor del artiklar kommer delvis ifrån att information om Obamas presidenttid främst går att finna bland medierapportering. Vetenskaplig forskning om presidenten har ännu inte framkommit i större utsträckning. Detta gjorde att vi stötte på en restriktion i vårt val av fall att undersöka. Vi fick anpassa oss efter det som det skrivits om och om det som Obama hunnit utträtta. Fördelen

att använda många olika nyhetsbyråer är att då de berättar om samma händelseförlopp blir uppgifterna mer tillförlitliga än om de kommer från en ensam källa. En annan fördel är samtidighet. Artiklarna har skrivits i samband med händelseförloppet och inte en längre tid efter (Esaiasson m. fl. s. 320). Det kan kritiseras på många sätt att vi hämtat information från media, men då vi varit noggranna i vårt urval och prövat litteraturen mot varandra finner vi det helt tillförlitligt. Vi har inte använt oss av ledarsidor och i de fall vi använt sydsvenskan har det varit artiklar skrivit av deras New York-korrespondent Lennart Pehrson.

Att finna material om George W. Bush är inte svårt. Många böcker och artiklar har skrivits om hans presidentstyre men lika många böcker som det finns, finns det också åsikter. En svårighet i att skriva om något som så många har åsikter om är att finna material som inte vinklar vårt resultat. Än svårare kan det vara att ens egna personliga åsikter inte lyser igenom texten vi skriver. Av de 10-talet böcker vi fann om Bush valde vi snabbt bort majoriteten av dem då de antingen var kraftigt negativa till presidenten eller rena hyllningar till honom.

Vi har stött på litteratur bättre än annan och i de fall har vi valt att använda dessa i större utsträckning. Exempel på detta är William M LeoGrandes vetenskapliga artikel om Bushs politik i Latinamerika utgiven av Cambridge university. Vi har prövat informationen i denna artikel mot annan litteratur och funnit att uppgifterna är tillförlitliga.

Ett problem vi stött på i vårt val av material i vissa relationer har varit överflöd. Söker man på Bush och mellanöstern får man tusentals träffar och det har varit omöjligt att gå igenom allt. Urvalet av materialet vi funnit har gjorts med avsikt att vara så neutralt som möjligt (Lundqvist, 1993 s. 108).

Då vi valt ett högaktuellt ämne finns inte mycket forskning om just jämförelsen mellan Obama och Bush. Med stor sannolikhet är många projekt i full gång att undersöka presidenternas olikheter men vi har inte haft mycket att tillgå. Därav ännu en anledning att vi valt att läsa medierapporteringar om presidenternas agerande och att vi drar våra egna slutsatser efter dem.

2 Soft power och utrikespolitisk teori

2.1 Soft Power

Användandet av soft power i utrikespolitik har uppmärksammats främst av den amerikanska statsvetaren Joseph S. Nye, Jr. Han publicerade sina teorier 2004 i boken *Soft power* som i och med presidentskiftet 2009 har uppmärksammats ytterligare.

Soft power är då en stat får andra stater att vilja uppnå det resultat man önskar, genom att inspirera med kultur och värderingar. Till skillnad från hard power använder man inte hot eller lockelser utan man når utrikespolitiska överenskommelser genom att förändra andras preferenser. Detta förverkligas genom att sprida värderingar och kultur via alla tänkbara medel så att andra önskar efterlikna staten (Nye, 2004 s.5).

Ett sätt att tydligt exemplifiera detta är genom att citera president George W. Bush från en debatt i valkampanjen 2000 där han tydliggör att en stat bör visa en ödmjuk sida för att vinna andras respekt.

“If we're an arrogant nation, they'll resent us; if we're a humble nation, but strong, they'll welcome us. And our nation stands alone right now in the world in terms of power, and that's why we've got to be humble, and yet project strength in a way that promotes freedom”.
(Yglesias, 2008)

I USA:s fall föds soft power främst från all den amerikanska kultur som sprids över världen, så som film, mat, tidningar och utbildning. Detta bidrar till en spridning av amerikanska normer och värderingar som i de flesta fall främjar goda relationer med omvärlden.

Den största delen soft power enligt Nye ligger utanför statlig kontroll. Den är inte lik militär, ekonomisk eller diplomatisk makt utan något mer abstrakt som kommer från olika nivåer i samhället (Nye, 2004 s.99). Bilden som byggs upp av en stat kommer dels från kultur, inrikespolitik och dess värderingar och hur de för sin utrikespolitik. Så för att kunna utöva soft power krävs att man har en livlig kultur, attraktiv inrikespolitik såsom utbildning och sjukvård och en diplomatisk utrikespolitik (Nye, 2004 s.68). T.ex. kan det i USA:s fall negativt påverka deras möjlighet till soft power att de inte bedriver allmän sjukvård, då detta är en självklarhet för större delen av västvärlden, och hur de fört Irakkriget.

Nye anser att även utbytesstudenter som kommer till USA är en viktig del av statens soft power. Många högutbildade och även politiska ledare runtom i världen har studerat vid universitet i USA och därav tagit med sig och spridit amerikanska normer och värderingar till hemlandet (Nye, 2004 s. 45).

2.2 Hard Power

Att specificera hard power är inte helt lätt då detta anses vara något allmänt känt och Nye nämner inte mycket om hard power.

Då soft power är diplomati är hard power militär och ekonomisk makt. Exempel på detta är tvingande diplomati, krigsföring, militära allianser, bistånd, mutor och sanktioner. Av detta kan man tydligt se att alla stater ständigt använder sin hard power och balansen mellan hard power och soft power kan vara svår att hålla jämn. Hard power kan vid tillfällen ses som attraktivt t.ex. då svaga stater väljer att alliera sig med militärt starka stater. För att tydligt exemplifiera detta citerar vi Osama bin Laden;

”When people see a strong horse and a weak horse, by nature, they will like the strong horse” (Poniewozik, 2001)

De som använder hard power idag brukar få problem med sin trovärdighet och legitimitet tack vare dagens ickevåldsnormer. Strategier som använder sig av hard power brukar därför oftast bortse från en viktig faktor; nationens internationella framtoning. Om en nations trovärdighet minskar ändras attityderna mot nationen och misstron blir högre och det blir svårare att samarbeta vilket i värsta fall kan leda till att nationens kapacitet att nå sitt mål försvagas (Nye, 2004b).

2.3 Utrikespolitisk analys

Många teorier ser internationella system som den största inverkan på staters agerande i världspolitiken. Analysen av utrikespolitiken skiljer sig från dessa. Forskningen inriktas istället på beslutsprocessen och de individer som utformar utrikespolitiken. Allt som sker över och mellan gränser grundas i individuella beslutsfattare vilket innefattas i aktör- specifik teori inom utrikespolitiska analyser. (Hudson, 2005 s.2)

Aktör- specifik teori är dominerande i vår forskningsprocess då vi granskar just två specifika presidenter och deras inverkan i världsordningen. Vi flyttar vårt fokus till en lägre analysnivå för att kunna förklara USA:s utrikespolitiska handlingar till just användandet av soft power (Gustavsson, 2006 s.256).

Beslutsprocessen kring utrikespolitik sker ofta på en annan nivå än inrikespolitik, av en mindre krets beslutsfattare och med mindre diskussion

(Gustavsson, 2006 s.257) därav fördelen med att granska den ur aktör- specifik teori. Dessutom förs ofta utrikespolitiken enbart genom ord.

Teorier som fokuserar på beslutsfattarna började redan på 1950-talet och då av Richard C. Snyder, H. W. Bruck och Burton Sapin. De menade att det inte räcker att granska strukturella omständigheter utan att det är beslutsfattarnas syn på situationen som avgör den utrikespolitiska inriktningen. Dessa statsvetares tankar har inspirerat dagens forskning kring utrikespolitik (Gustavsson, 2006 s.266).

Aktör- specifik teori är ingen vi avser konsumera i vårt empiriska material utan den förklarar det sätt vi granskar det på. Den kommer inte nämnas märkbart genom uppsatsen utan ligger till grund för hur vi valt att lägga upp vår forskning och vad vi avser granska.

2.4 Teorierna i vårt empiriska fall

För att kunna analysera USA:s utrikespolitik efter dessa teorier krävs det att vi operationaliserar en tolkning av Nyes soft power och klargör hur vi tänker använda oss av denna i vår analys.

Soft power i vårt fall är då presidenten uppnår önskat utfall utan att använda piska eller morot. Detta kan vara i avsikt att få stater att samarbeta med USA eller bara förbättra relationen. En morot kan tolkas vara soft power, men då en stat använder en morot eller muta för att få en annan stat att göra något ser vi detta som hard power. Allt från lättande av blockader till en handskakning kan vara soft power. Även hur presidenten sprider amerikanska normer och värderingar genom hur de för sin utrikespolitik är mycket väsentligt för soft power. Detta kan vara allt från gåvor till omvärldens ledare vid statsbesök till framtoning i tal och skrift.

Hard power i vårt fall är då presidenten uppnår önskat utfall genom militärt agerande, hot eller mutor. Exempel på detta är att tvinga någon till vissa villkor i ett handelsavtal genom att hota att annars utesluta staten helt.

Att mäta detta i enkla variabler är omöjligt, därför kommer vi föra en mindre diskussion kring varje fall av soft power vi finner.

3 USA:s relation med Latinamerika

Relationen med Latinamerika är en av USA:s viktigaste relationer med omvärlden. Detta främst då grannländer oftast är en stats viktigaste handelspartners och Latinamerika kallas ofta USA:s bakgård. Fokus i relationen ligger på handel och migration och försök till stora handelsavtal har gjorts och misslyckats. 1994 startade Bill Clinton tillsammans med Amerikas ledare ett frihandelsavtal som syftade att till 2005 kunna bli FTAA (Free Trade Area of the Americas), vilket skulle sträcka sig över hela Nord- Mellan- och Sydamerika. Med detta kom förväntningar om ett bättre liv hos civilbefolkningar över kontinenten och då detta inte skedde blev besvikelsen stor. Öppna marknader och frihandel nådde inte upp till de förväntningar latinamerikanerna hade på förändringar till det bättre, ett motstånd mot denna ekonomiska modell växte sig stark och socialismen spreds över kontinenten (LeoGrande, 2007 s.356). Detta försvårade relationen mellan USA och Latinamerika och både George W. Bush och Barack Obama fick och har en svår uppgift att rätta till de skadade banden. Denna vänstervåg som senare år gått genom Latinamerika är idag ett av de främsta intressena i USA:s utrikespolitik. Ett försök till demokratiseringsprocess har dominerat deras agerande i de sydliga grannländerna.

3.1 Med Bush som president

”The best foreign policy starts at home”(LeoGrande, 2007 s.357). Detta sa George W. Bush bara några veckor efter sin installation som president 2001. Han ville lägga stort fokus på relationerna på hemmaplan och hans första utlandsresa som president gick till Mexikos dåvarande president Vicente Fox. Han fortsatte på det spår Clinton hade lagt ut och hans politik dominerades av frihet och fri marknad, som Bush själv kallade det (LeoGrande, 2007 s.358).

Men hans uppmärksamhet till Latinamerika höll inte i sig särskilt länge. Terroristattackerna den 11 september 2001 orsakade en ny dagordning och prioriteringarna hos president Bush ändrades snabbt. Många latinamerikanska länder ställde sig mot Irak-kriget och en anti-amerikanism spred sig där liksom i andra delar av världen (The Economist, 2008a). Hur relationerna med allierade såg ut berodde till stor del på hur villiga de var att bidra till krigen i Irak och Afghanistan. Bush la nu över ansvaret för politiken mot Latinamerika till kraftigt konservativa republikaner då han själv fokuserade österut (LeoGrande, 2007 s.358).

Bushs politik i Latinamerika bestod till stor del de senare åren av hans ämbets tid av att försöka styra demokratiska val. Mutor och hot användes för att

försöka påverka hur befolkningen röstade. Allt för att undvika vänstervågens fortsatta spridning (LeoGrande, 2007 s.378).

Försök till att teckna handelsavtal fortsatte under 2000-talet och trots misslyckandet med FTAA skapades många nya frihandelsavtal. Dock övertalades vissa stater att delta genom hot från USA att om de inte gick med på avtalen skulle de uteslutas helt. Bush var i Latinamerika den mest opopulära presidenten genom tiderna och detta beror på hans misslyckande med att tillfredsställa latinamerikanernas nya krav. 2000-talets nya vänstervåg besvarades med gammal kapitalism vilket inte var en vinnande politik (LeoGrande, 2007 s.382-385).

3.1.1 Colombia och Uribe

Ett dominerande fall i USA:s relation med Latinamerika är dess stöd till militären i Colombia. Detta för att stoppa gerillagruppen FARC som skyddar kokainproducenter och är ett stort hot gentemot den colombianska staten. USA:s intresse ligger dels i att stoppa droghandel och dels i att slå ner den sista starka gerillagruppen i Latinamerika (ui, 2009a).

För att få kongressens godkännande till att skicka militär assistans till Colombia innefattade Bush kriget i Colombia till en del av kriget mot terrorismen. Denna omformulering att Colombia var hotade av terrorister gav Bush det stöd av kongressen han behövde. Bush favoriserade Colombias president Uribe då han samarbetade med USA i kriget mot drogerna och han var för handelsavtalet FTAA. Detta stöd till USA gav honom stort militärt stöd och stora ekonomiska bistånd men framförallt blev han belönad med att USA inte sa något om bristen på mänskliga rättigheter i Colombia. Även då Uribe ändrade lagar i Colombia till sin fördel och till att bli mindre demokratiska, nämnde inte Washington något om detta. Bristen på agerande kan säga lika mycket som faktiskt agerande och USA låtsades ovetande om det som skedde i Colombia då de var nöjda med en latinamerikans ledare som stödde USA (LeoGrande, 2007 s.363).

I november 2006 tecknade Bush ett frihandelsavtal med Colombia som demokrater i kongressen blockerade p.g.a. att de ville ställa högre krav på bristen av mänskliga rättigheter för befolkningen (Palmer, 2009).

3.1.2 Kuba och bröderna Castro

Den mest uppmärksammade enskilda relationen till en stat i Latinamerika är USA:s mycket känsliga relation till Kuba. Denna har sedan länge varit kraftigt skadad och då Bush blev president lovade han att inte lätta på några sanktioner utan att med kraft försöka demokratisera ön (Bumiller, 2002).

Relationen blev inte bättre då USA 2002 felaktigt anklagade Kuba för att utveckla biologiska vapen. Dessutom blockerade Bush möjligheten att resa och skicka pengar till landet mer än det varit tidigare. Han syftade att ekonomiskt blockera Kuba då de som reste dit spenderade mycket pengar och att en blockad av att Kubanamerikaner skickade pengar till släktingar bidrog till en kraftigt

försämrad ekonomi i landet. Han drog ner på antalet tillåtna resor till Kuba från en om året till en vart tredje år och tillät inga extra resor då familjemedlemmar var livshotande sjuka. Senare drog han även ner på universitetens utbytesprogram mellan USA och Kuba till enbart ett trettiotal.

USA uppmuntrade Kubas civilbefolkning att demonstrera mot Fidel Castro och de stödde motståndsrörelser mot den samme. 2006 då han insjuknade och för en lång tid försvann från den offentliga scenen, hoppades USA på att det äntligen var dags för ett för dem gynnande regimskifte, men dessa förhoppningar försvann då Fidels bror Raúl Castro tog över makten (LeoGrande, 2007 s.365-367).

3.1.3 Venezuela och Hugo Chavez

Venezuelas president Hugo Chavez har sedan länge kritiserat USA och dess imperialism. Han är en starkt socialistisk ledare som efter 11 september kritiserade USA:s bombningar i Afghanistan. Han höll upp bilder på skadade barn och fördömde USA:s krigsföring, vilket ledde till att USA stängde ute Venezuela från vissa handelsfördelar (LeoGrande, 2007 s.371).

2001 sökte missnöjda officerare i Venezuela stöd från USA att störta Chavez. Vid flertalet tillfällen mötte oppositionsledare representanter från USA, men officiellt uppmanade USA till att en politisk förändring måste ske konstitutionellt. En kupp skedde strax därefter då skottlossning utbröt under en av oppositionernas demonstration. Officerarna gick nu ut i TV med att Chavez var odemokratisk och strax därefter anhöll de honom och tillsatte en ny president. De flesta ledarna i Latinamerika fördömde detta presidentskifte medan USA uttalade sig om att det var ett budskap från Venezuelas befolkning. Chavez lyckades snart därefter gå ut med ett offentligt meddelande från sin arrest och hans supportrar tog snart tillbaka makten över presidentpalatset. Washington förnekade deltagandet i kuppen och ville inte ens kalla det en kupp. Relationerna mellan USA och Venezuela blev nu än värre än de varit tidigare (LeoGrande, 2007 s.372-374). Chavez har även offentligt kallat Bush för "the devil" (The Economist, 2008a).

I september 2008 sparkade Venezuela ut USA:s ambassadör, vilket fick USA att göra samma sak och därmed försämrades de diplomatiska kontakterna mellan länderna avsevärt (The Economist, 2009d).

USA gjorde misstaget att se Chavez som orsaken till problem i Latinamerika istället för att se honom som ett symptom till de underliggande orsakerna. Problem så som sociala och politiska misslyckanden ökade i regionen.

3.2 Med Obama som president

Då Bush valde att åka till Mexico som första utlandsresa, valde Obama att åka till Europa innan han besökte Latinamerika. Detta kan tolkas som att Obama lägger större fokus på relationerna till Europa än på de på hemmaplan. Men i april

besökte Obama ett latinamerikanskt toppmöte som samlades senast 2005, där han möttes av stor entusiasm från flera latinamerikanska ledare.

I maj 2008, under sin valkampanj, höll Obama ett tal i Miami där han lade fram ett dokument på 13 sidor i vilket han beskriver sin politik gentemot Latinamerika. I dokumentet 'A New Partnership for the Americas' nämns främst tre regionala mål som Obama och hans administration ska arbeta mot. Det första målet Obama vill uppnå är att främja expansion och reformera demokratiska institutioner i Latinamerika samt att samarbeta med alla demokratiska regeringar, även de som är långt till vänster som till exempel Venezuelas Hugo Chavez (Nelson, 2008). Det andra målet är att professionalisera poliskåren och rättsväsendet i främst Centralamerika, minska korruptionen och att skapa ett säkerhetsavtal mellan de olika länderna. Det tredje målet är att Obama vill öka det ekonomiska biståndet till Latinamerika, främja yrkesutbildning och micro-finanser för att på så sätt stå för en samhällsutveckling. Han vill dessutom skriva av skulden för Paraguay, Guyana, St. Lucia, Bolivia, Honduras och Haiti (Nelson, 2008).

Har Obama infriat sina löften om förändring i USA:s policy gentemot Latinamerika? Under hans första månader som USA:s president är det svårt att dra några konkreta slutsatser, men än så länge tyder mycket på att Obama verkligen vill förändra USA:s relation med Latinamerika.

3.2.1 Colombia och Uribe

“When we send teachers and Peace Corps volunteers to work in communities in Latin America, they become the face of America, which is when we need their help in the fight against drug trafficking. It’s easier for the president of Colombia or the president of Mexico to join forces with us, because we consider the Mexican community and the Colombian community good friends, people we care about,” (Colombia reports, 2009).

Detta sa Obama den 29 april 2009 i Missouri, USA då han fick frågor om USA:s internationella relationer.

Påtryckningarna är stora från många håll att Obama borde teckna ett frihandelsavtal med Colombia då det skulle gynna den amerikanska marknaden. Detta har Obama än så länge avfärdat då han erkänner att mänskliga rättigheter inte följs i Colombia. Han pressar Colombia att göra mer för att minska de mord som sker på de som jobbar för facklig organisation (Palmer, 2009). Enligt Barack Obamas officiella hemsida stödjer Obama ett fortsatt ekonomiskt bistånd till Colombia för att stoppa droghandeln och stärka civila institutioner samt Colombias krig mot FARC gerillan (The Record, 2008).

Colombias förre utrikesminister Maria Emma Mejia har uttalat sig om att Obama sprider nya känslor om USA i Latinamerika. "We've received more signals in Obama's first 100 days than we did over eight years with President Bush" (CNN, 2009).

3.2.2 Kuba och bröderna Castro

”[The American economic embargo] hasn’t worked the way we wanted it to. The Cuban people aren’t free” (The Economist, 2009a). Så motiverade Obama sitt beslut att lätta på USA:s blockader mot Kuba, vilket kan vara en av den största enskilda förändringen han gjort i utrikespolitiken än så länge. I april 2009 beslöt han att kubanamerikaner får resa från USA till Kuba obehindrat och dessutom stanna där hur länge de vill. Obama har även tagit bort restriktionen att sända pengar till Kuba vilket nu kan ske obegränsat (Pehrson, 2009a). Dock finns fortfarande hindret för andra amerikaner att resa till Kuba kvar och även det kraftiga handelsembargot.

Det har också blivit fritt för amerikanska telekombolag att bedriva verksamhet på Kuba, dels genom telefoni, radio och satellit-tv och dels genom bredband direkt kopplade till USA (The Economist, 2009b). Detta öppnar gränserna till Kuba och deras invånares möjlighet till kontakt med omvärlden. Fenomenet är en del av Obamas vallöften där han under sin valkampanj betonade vikten av att USA ska kunna samtala även med sina fiender (Pehrson, 2009a).

Raul Castro har uttryckt ett intresse av dialog med Obama (The Economist, 2009b) och expresidenten Fidel Castro har uttalat sig om att det nu finns möjlighet för Obama att ”använda sin talang” (Pehrson, 2009a).

3.2.3 Venezuela och Hugo Chavez

Under det amerikanska toppmötet i april i Trinidad pratade Obama om att lyssna och lära från andra regionala ledare samt om ”equal partnership” med de andra länderna i regionen (Murphy, 2009). Obama lovade att öka biståndet till Latinamerika, precis som han sade innan valet, men i och med finanskrisen kan det bli väldigt svårt för honom att infria detta löfte (The Economist, 2008a).

En av de latinamerikanska ledare som var mycket positiv till detta var Venezuelas president Hugo Chavez. Obama och Chavez samtalade under mötet och bilderna på när Chavez och Obama skakade hand spreds snabbt i media över världen. Chavez sa under mötet till Obama att ”I want to be your friend”, vilket är en stor skillnad från då han kallade Bush för ”the devil”. Han sa även att han ska skicka en ny ambassadör till Washington, vilket med stor sannolikhet innebär att USA gör det samma (Holland, 2009).

3.3 Användande av soft power

Latinamerika är en intressant region då det handlar om att granska användandet av soft power. USA:s relation med regionen har växlat mycket och presidenternas val av agerande har varit mycket olika. Då Bush precis blivit president såg det ut som om han skulle komma att använda sig av mer soft power än vad han senare faktiskt gjorde. Hans tidiga uttalande att ”the best foreign policy starts at home” är

precis det soft power står för. Förbättrar man relationer på hemmaplan får andra stater en mer positiv syn på regionen och därmed får man större inflytande. Möjligheterna att samarbeta med andra stater och uppnå de resultat man söker blir större.

Men i och med 11 september ändrades Bushs prioriteringar och användandet av soft power minskades kraftigt. Då vänstervågen gick över Latinamerika svarade Bush med att försöka hota eller muta befolkningar till att välja "rätt" i demokratiska val vilket inte alls stämmer överens med hans tidigare inställning till användandet av soft power.

USA:s relation med Colombia har förändrats efter presidentskiftet, men bristen av soft power har fortsatt i samma utsträckning. Det ekonomiska stöd som skickas till Colombias militär är ett typiskt fall av hard power och detta har fortsatt då Obama tog över efter Bush. Hard power ser vi även då Obama pressar Colombia att om de inte förbättrar villkoren för mänskliga rättigheter blir det inget frihandelsavtal länderna emellan. Dock kan vi se en liten glimt av soft power då Obama uttalade sig om att USA ser Colombia som en vän, vilket kan leda till att Colombia kommer att vilja samarbeta mer i framtiden.

Relationen med Kuba är det tydligaste exemplet på hur Obama använder sig mer av soft power än vad Bush gjorde. Då Bush stärkte restriktionerna mot att resa och sända pengar till Kuba tog Obama bort desamma. Att tillåta familj att resa till Kuba är i allra högsta grad soft power, då de sprider amerikanska normer och värderingar när de besöker ön. Detta genom att berätta hur de har det i USA. Även utbytesprogram mellan studenter sprider detta då de återvänder hem och sprider värderingarna vidare. Högutbildade har ofta stort inflytande och det är inte helt ovanligt att utbytesstudenter återvänder till sitt hemland och aktiverar sig politiskt. Har de då fina minnen från USA är chansen större till vilja att samarbeta med USA. Att amerikanska telekombolag får verka på ön bidrar till ökad kommunikation mellan staterna och därmed en stark ökning av soft power. Även här sprids genom kommunikationen med omvärlden amerikanska värderingar. Obamas politik gentemot Kuba har helt dominerats av soft power, och han använder detta för att uppnå sitt önskade utfall, demokrati på Kuba. Att alla dessa förändringar blir soft power är framförallt då de inte utförts genom mutor. Obama ställde inga krav på Kuba innan han lättade på restriktionerna. Självklart har han en baktanke om att detta önskvärda utfall nu lättare kan komma att uppfyllas, och det är just detta som är soft power. Att utan hot eller mutor sprida sina värderingar till andra stater så att dessa i framtiden kan komma att samarbeta.

Även i relationen med Venezuela har Obama hittills använt mer soft power än vad Bush gjorde. Att ta bort diplomatisk kontakt måste ses som hard power. Obamas nya förbättrade relation med president Chavez består inte av mer än kroppsspråk och en handsskakning, men det ser vi definitivt som soft power. Presidentens förmåga att bli omtyckt av andra staters ledare har stor inverkan på hur dessa stater senare väljer att agera i relation med USA. Att Obama lyckas bli vän med ledare som tidigare varit fiender till USA måste ses som soft power.

Avslutningsvis kan vi konstatera att i relationen med Latinamerika har användandet av soft power ökat relevant i och med presidentskiftet 2009.

4 USA:s relation med mellanöstern

Något som ständigt uppmärksammas är USA:s relation med mellanöstern. Efter 11 september har USA:s utrikespolitik fokuserat starkt på området både i jakten på terrorister och försök till regimskiften. Området kallas ofta av USA världens farligaste område och bland staterna finns både nära allierade och stora fiender.

4.1 Med Bush som president

Innan terroristattacker den 11 september 2001 såg George W. Bushs utrikespolitik annorlunda ut än vad den gjorde resterande del av hans tid som president. Han talade tidigt om fred och att denna inte kunde uppnås genom hot utan ”peace through strength” (Moens, 2004 s.87). Men i det stora hela fokuserade han inte mycket på utrikespolitiken utan främst på inrikespolitik under det första 6 månaderna av sin tid som president.

Efter 11 september ändrades Bushs utrikespolitik gentemot mellanöstern drastiskt och tog en mycket större plats i hans politik. Den dominerades snart av jakten på terrorister och både nya allierade och nya fiender tillkom.

Den 29 januari 2002 höll Bush presidentens årliga tal ’State of the Union address’ som kom att bli känt som då han myntade uttrycket ’axis of evil’ (Moens, 2004 s.153). Han menade att dessa ondskans axelmakter främst var Nordkorea, Iran och Irak och att detta berodde på att de förfogade över massförstörelsevapen och att de därmed hotade världsfreden. Han påstod även att de sponsrade terrororganisationer (Pressman, 2009 s.8).

George W. Bush valde att, som många presidenter innan honom, besöka mellanöstern i slutet av sin tid som president. Under andra mandatperioden fokuserade han på mellanöstern då han gjorde statsbesök i januari 2008.

4.1.1 Iran

Att Bush valde att räkna in Iran i ’axis of evil’ under sitt årliga presidenttal berodde på att man fruktade att de förfogade över massförstörelsevapen och att de hade planer på att använda dessa i och utanför mellanöstern (Pauly, 2003 s.126). Talet möttes av häftiga reaktioner i Iran och fördömdes av både reformister och konservativa (BBC, 2009b).

Iran har ett utvecklat kärnkraftsprogram som omvärlden försökt få bort genom ekonomiska sanktioner. England, Frankrike, Tyskland, Ryssland och Kina har länge erbjudit tekniskt och ekonomiskt stöd om de bara slutar utvinna uran, men

Bush vägrade länge att USA skulle delta i dessa sammanträden (The Economist, 2008b). I mars 2005 beslöt sig Bush att stödja de tre ledande europeiska länderna – EU3 – i deras samtal med Iran och sa att USA kan bidra med ekonomiska incitament ifall Iran lägger ner sitt kärnkraftsprogram. Han meddelade även att USA kommer ta bort sin blockad för ett iranskt medlemskap i WTO (BBC, 2009b).

När den ultrakonservative politikern Mahmoud Ahmadinejad vann valet i Iran bara tre månader efter Bushs policyvändning mot Iran ändrade Bush sin policy än en gång och en allt hårdare ställning mot Iran utformades (BBC, 2009b). 2008 vände Bush sin politik ännu en gång och lät en representant delta i ett möte med Iran. Han vände därmed USA:s roll i relationen att, som man säger, ge moroten istället för piskan så som USA:s allierade sedan länge gjort (The Economist, 2008b).

4.1.2 Israel

Israel och USA har sedan länge varit goda vänner och USA har skickat årligt militärt bistånd till Israel på miljarder dollar. George Bushs inställning och policy gentemot Israel har under hans åtta år som USA:s president varit i stort samma. Men det har inträffat en hel del under dessa åtta år vilket påverkat USA:s relation med Israel, bland annat Yasser Arafats bortgång, Ariel Sharons stroke, utbrytandet av den andra palestinska intifadan, och ett flertal israeliska krig.

Bush har, som första amerikanska president någonsin, stött idén om en självständig palestinsk stat och USA röstade tillsammans med de andra nationerna i FN:s säkerhetsråd den 12:e mars 2002 för en resolution som stödjer en sådan stat (The Economist, 2002). Bush stötte alltså en tvåstats lösning där Israel skulle stoppa utbyggnaden av sina bosättningar på Västbanken (Poground, 2009).

Det man generellt kan säga om Bush och hans relation med Israel är att han, till skillnad från både Bill Clinton och sin far Bush den äldre, inte har involverat sig i lika stor utsträckning. Bush har haft en tendens att inte blanda sig i och engagera sig i vad Israel gör, och när väl Bush har beslutat sig för att involvera sig har han oftast haft en baktanke med det hela (The Economist, 2002).

Bush stödjer Israels linje att Hamas måste isoleras och exkluderas från det palestinska styret (Chernus, 2008), vilket enligt många analytiker var ett av Bushs största utrikespolitiska misstag (Steele, 2009).

I november 2007 anordnade Bush fredssamtal mellan Israels premiärminister Ehud Olmert och Palestinas president Mahmoud Abbas i Annapolis. Här lovade de två ledarna att samtala med varandra om frågor som gränsdragningar, Jerusalem och flyktingar (The Economist, 2008c). Inom ett halvår återvände Bush till Israel två gånger; i januari 2008 för att trycka på fredsförhandlingarna han startat och i maj 2008 för att hålla ett tal på Israels firande av 60 år av självständighet. Fredsförhandlingarna utvecklades inte så som Bush hade hoppats på. Begäran från USA att ta bort vägblockeringar och förbättra villkoren för palestinier ignorerades av Israel (The Economist, 2008d).

En anledning till att fredsförhandlingen inte fick mer fokus än vad den fick är för att Israel och USA hade en stor gemensam fiende. De fokuserade på hur de skulle relatera till Iran som med stor sannolikhet utvecklade kärnvapen och därmed utgjorde ett stort hot mot både Israel och USA (The Economist, 2008c).

4.1.3 Kriget mot terrorismen

Efter 11 september införde Bush en ny typ av krig i världen. Han startade kriget mot terrorismen och med detta inställningen till att det är rättfärdigt med krig i förebyggande syfte. Regionen som drabbades hårdast av detta är Afghanistan, Irak och Pakistan. Den styrande talibanregimen i Afghanistan anklagades för att skydda terrorister som al-Qaida, vilket ledde till en militär attack mot landet 2001. Tillsammans med afghanska norra alliansen lyckades de störta talibanregimen och deras ledare tvingades fly till Pakistan (Hagman, 2008).

2003 gick Bush vidare med att även invadera Irak för att störta Saddam Husseins regim, vilket mötte stort motstånd världen över, bland annat i FN (ui, 2009b). Amerikanska trupper har skickats till området sedan dess och Bush har ökat antalet av dessa flertalet gånger. Först i slutet av 2008 meddelade han att trupper skulle dras tillbaka (ibid.). Många protester mot kriget fördes världen över och Bush hade inte lätt att möta dessa. Bilder spreds då irakiska fångar torterats av amerikanska soldater och USA tvingades att offentligt be om ursäkt för detta (ui, 2009c).

Sedan 2001 har USA skickat stora bidrag till Pakistan för hjälp i kriget mot terrorismen. 2007 kritiserade Bush-administrationen Pakistans bidrag till kriget och krävde att de skulle göra mer för att hindra talibanernas framfart i regionen. Detta retade upp Pakistans utrikesminister som svarade att Pakistan hade gjort mer än sin del av jobbet och att han inte tog direktiv från någon (The Economist, 2007a).

4.2 Med Obama som president

Obama har ännu inte rest till mellanöstern på statsbesök, men som vi nämnt brukar detta vanligtvis dröja för amerikanska presidenter. Ändå har han lyckats göra ett stort intryck på befolkningen i mellanöstern och även både trappat ner och trappat upp krigen i regionen. Han har satt ett datum på Irakkrigets slut, men även beslutat att skicka mer trupper till Afghanistan. Hans nyårstal till Irans befolkning hyllades av retoriker världen över och en ny amerikansk politik i regionen förväntades.

4.2.1 Iran

Obama har, främst sedan hans mandatperiod började, gjort ett flertal offentliga uttalanden rörande Iran. Det kanske mest nämnvärda var det som han gjorde i samband med det iranska nyåret, Norouz, där han inte enbart talade till ledarna i Iran utan även till det iranska folket.

Vid en första anblick kan detta tal verka väldigt ödmjukt och tillmötesgående, och om man analyserar talet och försöker läsa mellan raderna märker man att det går att finna en hel del bevis på detta. Till exempel sa Obama: ”This process will not be advanced by threats” vilket visar att Obama först och främst vill använda sig av diplomati och samarbete. Dock nämner han inte hur länge denna diplomati ska äga rum och vad som händer om diplomatin misslyckas och utesluter aldrig under sitt tal användandet av militärt våld. Obama menar även med detta att Iran måste sluta använda sig av hot, främst gentemot Israel (Reynolds, 2009). Obamas tal och policy gentemot Iran är i det stora hela ett stort steg från Bushs policy och syn på Iran, men det finns likheter. Bland annat så förlängde Obama USA:s sanktioner mot Iran med ett år (BBC, 2009a).

Obama vill även, precis som George Bush, att Iran avvecklar sitt program till att anrika uran. Men till skillnad från Bush vill Obama först bygga upp ett förtroende och diplomatiskt kapital hos iranierna innan han konfronterar detta känsliga problem (ibid.). Uppbyggandet av förtroende och diplomatiskt kapital sker genom att fokusera på områden där USA och Iran har gemensamma intressen för att på så sätt skapa en dialog mellan nationerna. Ett tydligt exempel på detta är att Hillary Clinton offentligt bjöd in Iran till en konferens om Afghanistan i Hauge under mars 2009. Ett annat steg till att öka det diplomatiska kapitalet mellan nationerna är att USA planerar att ta bort förbudet mot att ha diplomatiska kontakter med iranska myndigheter (Ghattas, 2009).

4.2.2 Israel

Obama försöker nu väcka liv i en fredsprocess som länge stått still. Under Obamas första möte med den nyblivna israeliska premiärministern Benjamin Netanyahu visade han sitt stöd för en tvåstatslösning. Han menar att alla muslimska stater ska erkänna Israel i utbyte mot en självständig palestinsk stat. Han påpekade även att Israel under 2003 års fredsavtal måste stoppa utvidgningen av sina bosättningar på Västbanken (BBC, 2009c). Med detta visar Obama att USA inte står helt utan krav i relationen med Israel. Han prövar den gamla goda relationen genom att ställa krav för fortsatt samarbete.

För Obama är den Israel-Palestinska konflikten väldigt viktig då han ser en lösning som ett sätt att lyckas ena och få med sig större delen av den muslimska världen i form av arabländerna och på så sätt lyckas sätta större press på Iran (Heller- Spetalnick, 2009). Netanyahu inser detta men vägrade att kalla palestiniernas område för stat då han är orolig att den kan styras av Hamas. Han ser hellre att USA själva sätter större tryck på Iran utan arabländerna, men Obama fortsatte att förespråka sin linje, som innebär diplomati och samtal med Iran.

Därav kom mycket av samtalet att handla om ländernas olika relation till Iran (ibid.).

4.2.3 Kriget mot terrorismen

Något av det första Obama gjorde som president var att sätta ett datum på slutet av Irakkriget till 2010. Alldeles dagsaktuellt i Obamas utrikespolitik är relationen med Pakistan. Detta beror på Al-Qaida och talibanernas spridning i mellanöstern och viljan att stoppa dessa.

Obama ökade nyligen antalet trupper i Afghanistan med 17 000 man (The Economist, 2009c) och förklarade detta med att Afghanistan är ett centrum för den internationella terrorismen. Det har nu visat sig att Pakistan är ett minst lika allvarligt hot, då talibanstyrkor genom att belägra huvudstaden kan få tillgång till kärnvapen (Pehrson, 2009b) och Obama har nu beslutat att amerikanska styrkor ska gå in från Afghanistan över gränsen till Pakistan. Sedan 2001 har USA skickat 12 miljarder dollar i bistånd till den pakistanska militären och med ett nytt beslut om bidrag på ingång i kongressen ställs krav på Pakistan. De måste kunna visa att resultat uppnås, och att Pakistan nu uppgraderar sin militära offensiv mot talibanerna är på USA:s begäran (Pehrson, 2009c). Även Iran har uttryckt stöd att USA gått in i Pakistan och de säger att de är redo att hjälpa USA att bygga upp Afghanistan (The Economist, 2009c).

Obamas politik i 'Af-Pak' som de nu kallar regionen är mycket lik den Bush förde i Irak. Den handlar om ökad militärstyrka, stärka det lokala styret, bygga upp en stark polisstyrka och söka omvärldens stöd (ibid.).

4.3 Användande av soft power

I relationen med mellanöstern är det mycket svårt att finna situationer då USA har använt sig av soft power. Detta kan bero på efterdyningar efter 11 september och hur personligt USA tolkade terrorattackerna. Vi får känslan av att USA är rädda för regionen, att de ser dem som ett stort hot mot dem själva och att de därför trycker på med hard power för att visa sin makt. Den stora kulturskillnaden mellan områdena kan också vara en anledning till bristen av soft power. Det uppstår en svårighet att sprida värderingar till en region som skiljer sig så stort från amerikanska förhållanden.

I Bushs politik i mellanöstern kan vi inte finna någon soft power, men även i denna relation fick han oss i början av sin tid som president att tro att han skulle tillämpa det mer än vad han gjorde. Han talade om att fred inte kunde uppnås genom hot utan "peace through strenght". Detta speglar soft power då han menar att USA, genom att vara en stor mäktig stat, ska kunna inspirera andra stater till fred utan att hota dessa till det. Dock ändrades även här hans prioriteringar helt efter 11 september och speciellt i hans relation till mellanöstern.

Bushs politik kom att domineras av hot. Då han vände inställningen till Iran och lät en amerikansk representant delta i ett möte med Iran kan man få inställningen att det gick från hard power till soft power, men då piskan byts ut till en morot innebär inte detta soft power. Som vi nämnt är mutor lika mycket hard power som hot. Även då Bush anordnade fredsförhandlingar kan detta tyckas vara soft power, men då han agerar helt i egenintresse i regionen blir detta inte fallet. Israel är en viktig allierad i regionen och en viktig plattform där USA utifrån den kan komma åt andra stater i mellanöstern.

Vår hypotes att Obama skulle använda sig mycket mer av soft power än Bush försvagas då vi granskar Obamas agerande i mellanöstern i jämförelse med Bushs. Skillnaden är inte stor på hur de väljer att agera i regionen. Hoten och kraven återstår i Iran, Israel och Pakistan och det militära agerandet liknar det Bush förde i Irak.

Den relation som visar en förändring till mer soft power är den till Iran. Här har Obama öppnat kommunikationen och planerar att ta bort förbudet till diplomatiska kontakter. Talet han höll till Irans befolkning är ett bra exempel på soft power. Dels på grund av att han höll det till civilbefolkningen och inte bara direkt riktat till de politiska ledarna. Att han talade till folket innebär att han försöker vinna deras hjärtan genom att t.ex. ha lärt sig att säga gott nytt år på persiska. Detta sprider en bättre inställning till USA:s president och det har också visat sig att han är en av de mest populära presidenterna genom tiderna bland mellanösterns befolkning (DN, 2009). Denna positiva inställning bör i sin tur de politiska ledarna ta hänsyn till då de vill tillfredsställa sin befolkning. I talet säger han även att "this process will not be advanced by threats" vilket tydligt utstrålar soft power då han inte avser använda hot. Dock behöver inte detta nödvändigtvis bli fallet då han kan komma att använda mutor istället, vilket vi tidigare klargjort inte är soft power.

I relationen med mellanöstern är likheterna mellan Obama och Bush fler än olikheterna. Medias rapporteringar om tal och möten med statsledare från mellanöstern får det att låta som att Obama tillämpar mycket mer soft power, men skillnaden mellan presidenterna är inte så stor som man kan tro.

Här går alltså inte utrikespolitiken från att vara dominerad av hard power till en med mer inslag av soft power, utan den står relativt stilla.

5 Slutsats

Då USA är den enda stormakten i världen påverkar deras utrikespolitik starkt världsordningen och därmed är den viktig att ständigt granska. Deras maktposition gör det möjligt för dem att agera på sätt som aldrig skulle vara tänkbart för en mindre stat och presidentens handlingsmöjligheter kan tyckas oändliga. Vilken president som för tillfället har makten är väsentligt för omvärldens förhållanden och i och med presidentskiftet 2009 väcktes hopp om förändring. Vår hypotes var att Obama använder mer soft power i sin utrikespolitik än vad Bush gjorde och frågan är om vår hypotes förstärkts eller försvagats.

På vilka sätt går USA från en utrikespolitik dominerad av hard power till en med mer inslag av soft power? Det var frågan vi ställde oss i början och genom uppsatsens kapitel 3 och 4 har vi besvarat detta. Genom Obamas lättnader av restriktioner, ökade möjligheter till kommunikation, tal till befolkningar och en öppnare dialog med omvärlden har han under sina första månader som president ökat användandet av soft power jämfört med Bush, men inte i så stor utsträckning som media vill framställa det.

Skillnaden mellan USA:s relation med Latinamerika och mellanöstern visade sig vara mycket stor, men detta kan tyckas vara naturligt. På hemmaplan har de mer lika kultur och värderingar medan skillnaden mellan USA och mellanöstern är mycket större. Detta kan försvåra arbetet att sprida normer och värderingar och därav minskar användandet av soft power. En annan anledning att användandet av soft power i mellanöstern är svårt är att region är komplex med många olika aktörer och viljor och skräcken för terrorism och massförstörelsevapen ökar USA:s användande av hard power. Civilbefolkningen i mellanöstern är trötta på den amerikanisering som sker i världen, de är inte öppna för deras kultur och gör därmed soft power något omöjligt. Dock kan man då tycka att den vänstervridna befolkningen i Latinamerika inte heller uppskattar amerikaniseringen, men då deras kultur och värderingar fortfarande är relativt lika de amerikanska är soft power mer mottagligt här.

En irrelevant men rolig aspekt på hur Obama använder mer soft power är de gåvor han tagit med sig då han gjorde statsbesök i Europa. Till Storbritanniens premiärminister Gordon Brown tog Barack och Michelle Obama med sig ett urval amerikanska filmer medan de till drottning Elisabeth tog med sig en ipod. Här spred de amerikansk kultur direkt till europeiska ledare, vilket i hög grad är soft power.

Vi kan inte räkna med att Obamas hela ämbetsperiod kommer visa inslag av soft power då om vi granskar Bushs första månader som president även han använde en stor del soft power. Enskilda faktorer kan påverka en presidents utrikespolitik kraftigt och för Bushs del var detta 11 september. I händelse av en stor

terrorattack idag skulle med stor sannolikhet även Obamas användande av soft power i utrikespolitiken minska.

Det finns en risk med vårt val av material och hur detta påverkade vår slutsats och det är risken att media är alltför vinklad. Ofta kan detta lätt upptäckas i artiklar, men vad de väljer att rapportera kan också vinkla resultatet. Risken är att de inte tagit upp de tillfällen Bush använt sig av soft power i samma utsträckning som då Obama gjort det p.g.a. att intresset för Bushs hard power har varit större.

Att Obama och Bush inte skilde sig så mycket som vi trodde i användandet av soft power säger inte så mycket om hur de skiljer sig åt som presidenter. Nyes teori om soft power var det vi ville undersöka i utrikespolitiken men då man enbart avser att jämföra presidenter är inte detta en komplett teori. Många andra aspekter bör tas in då man jämför utrikespolitik, men detta låg inte i vårt intresse att undersöka. Vi ville granska just användandet av soft power då vi finner detta vara en mycket intressant teori. Skulle vi jämfört Obama och Bush som presidenter rent allmänt skulle vårt resultat se helt annorlunda ut.

Vår hypotes att Obama använder mer soft power än Bush gjorde visade sig stämma, men inte i så stor utsträckning vi trodde. Omvärldens förhoppningar om en ny mildare amerikansk utrikespolitik är berättigad och under Obamas första tid som president har vi kunnat se detta ske.

Den mer generella frågan vi avsåg att besvara är *Hur har USA:s relationer med omvärlden förändrats i och med presidentskiftet 2009?* Att Obama sitter som president har förändrat världens inställning till USA. Detta kommer delvis från att han är USA:s första svarta president, delvis från att han är demokrat men också mycket från att han redan sina första månader som president hunnit förbättra många av USA:s relationer med omvärlden. Hans ökade användning av soft power i USA:s utrikespolitik har bidragit stort till denna förändring. Till största del kommer inte detta från ageranden han faktiskt utfört utan från den framtoning han har. Han visar en ödmjuk sida jämfört med Bush som visade en mer stark och hård sida. Denna framtoning sker med tal och kroppsspråk och utstrålar en vänlighet och vilja att samarbeta. Obama som person har förbättrat relationerna med omvärlden, inte bara i Europa utan även i Latinamerika och delvis i mellanöstern. Relationerna fokuseras nu inte främst på huruvida andra stater vill bidra till kriget mot terrorism utan på diplomati.

Den före detta presidenten Bill Clinton formulerade bra hur USA:s relation med omvärlden kommer att förändras i och med presidentskiftet. Han menar att USA nu kommer "lead through the power of example instead of the example of power" (Gardels- Medavoy, 2009). Detta är en framtidstro om att Obama kommer att använda mycket soft power i sin utrikespolitik. Vi instämmer i denna goda framtidstro och hoppas att ingen större internationell kris ska stoppa den trend vi ser.

6 Referenser

BBC, 2009a: BBC News 090320, "Obama offers Iran new beginning". <http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/Americas/7954211.stm>. Nerladdat 090511.

BBC, 2009b: BBC News 090119, "Timeline: US-Iran ties", http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3362443.stm. Nerladdat 090515.

BBC, 2009c: BBC News, 090518, "Obama presses Netanyahu over two-state plan", http://www.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/middle_east/8055105.stm. Nerladdat 090518.

Bumilla, Elisabeth, 2002. "Embargo remains until Cuba alters policy, Bush says". <http://www.nytimes.com/2002/05/21/world/embargo-remains-until-cuba-alters-policy-bush-says.html>. Publicerat 020521, Nerladdat 090519.

Chernus, Ira, 2008: "Bush's Israel Problem – And Ours." www.fpif.org/fpifxt/4877_080108 Nerladdat: 090512 (FPIF: Foreign Policy In Focus).

CNN, 2009: "World views: Nice style, now action needed". <http://edition.cnn.com/2009/POLITICS/04/28/obama.snips/index.html>. Publicerat 090429, Nerladdat 090519

Colombia reports 2009: "Obama calls Colombia a 'friend'". <http://colombiareports.com/colombia-news/news/3828-obama-calls-colombia-a-qfriendq.html>. Publicerat: 090430, Nerladdat: 090514

DN, 2009: "Obama populärare än USA", *DN*, 090511. <http://www.dn.se/nyheter/varlden/1.862924?rm>. Nerladdat 090511

The Economist, 2002: "Zigzagging; America and the conflict". *The Economist*, 020406, vol. 363, iss. 8267, s. 23

The Economist, 2007a: "Between Cheney and a hard place; America and Pakistan", *The Economist*, 070303, vol. 382, Iss. 8518, s.64.

The Economist, 2008a: "The more things change; Latin America and the United States", *The Economist*, 081025, vol.389, iss.8603.

The Economist, 2008b: "More U-turns please; America and the Middle East", *The Economist*, 080726, vol.388, iss.8590.

The Economist 2008c: "Yo, anyone who fears Iran; America and the Middle East", *The Economist*, 080105, vol.386, Iss. 8561, s. 48.

The Economist, 2008d: "Leaders in the doldrums; Israel and America", *The Economist*, 080517, vol.387, Iss.8580, s.70.

The Economist, 2009a: "A new start to the Americas; The United States and Latin America", *The Economist*, 090425, vol. 391, Iss. 8628, s. 16.

The Economist, 2009b: "It takes two to Rumba; Cuba and the United States", *The Economist*, 090418, vol.391, Iss. 8627, s. 39.

The Economist, 2009c: "More troops and money; Afghanistan and Pakistan", *The Economist*, 090404, vol. 391, Iss. 8625, s. 46.

The Economist, 2009d, "The charming neighbour; The United States and Latin America", *The Economist*, 090425, vol.391, Iss.8628, s.44.

Esaiasson, Peter- Gilljam, Mikael- Oscarsson, Henrik- Wängnerud, Lena, 2007. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3:e uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Gardels, Nathan- Medavoy, Mike, 2009. "Barack and slumdog", *Black news tribune*. <http://blacknewstribune.com/2009/02/nathan-gardels-and-mike-medavoy-barack-and-slumdog/>. Publicerat 090217, Nerladdat 090521.

Ghattas, Kim, 2009. "US policy towards Iran is shaping up", BBC News, <http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/Americas/7949233.stm>. Publicerat 090317, Nerladdat 090511.

Gustavsson, Jakob, 2006. "Utrikespolitiskt beslutsfattande" i Gustavsson, Jakob- Tallberg, Jonas (red), s. 255-274 i *Internationella Relationer*. Lund: Studentlitteratur.

Hagman, Ulf, 2008. "Afghanistan", http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Conflict___27.aspx. Publicerat 081121, Nerladdat 090518. sakerhetspolitik.se publiceras i samarbete med utrikespolitiska institutet.

Heller, Spetalnick, 2009. "Obama presses two-state solution in U.S.-Israel talks", Reuters, <http://www.reuters.com/article/worldNews/idUSTRE54H0P520090518>. Publicerat 090518, Nerladdat 090518.

Holland, Steve, 2009. "What's in an Obama-Chavez handshake?", Reuters, <http://www.reuters.com/article/reutersEdge/idUSTRE53J6EK20090420>. Publicerat 090420, Nerladdat 090514.

Hudson, Valerie M., 2005. "Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations", *Foreign Policy Analysis*, vol 1, s.1-30.

Leogrande, William M., 2007. "A Poverty of Imagination: George W. Bush's Policy in Latin America", *Journal of Latin American Studies*, vol. 39, s.355-385. (Utgiven av Cambridge University Press)

Lundqvist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.

Moens, Alexander, 2004. *The foreign policy of George W. Bush : values, strategy and loyalty*. Hants: Ashgate.

Murphy, Helen, 2009. "Obama Gets History Lesson From Latin American Leaders", http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=aun_fNO0161g. Publicerat 090418, Nerladdat 090504.

Nelson, Lauren, 2008. "Obama on Latin America", <http://www.coha.org/2008/10/obama-on-latin-america/>. Publicerat 081016, Nerladdat 090504. (COHA: the Council on Hemispheric Affairs)

New partnership: "A New Partnership for the Americas", 2008, obama.3cdn.net/ef480f743f9286aea9_k0tmvyt7h.pdf. Nerladdat 090504. (Barackobama.com)

Nye, Joseph S. Jr, 2004a. *Soft Power*. New York: Public Affairs.

Nye, Joseph S. Jr, 2004b. "The Decline of America's Soft Power", *Foreign Affairs*, vol.83, s. 16-20.

Palmer, Doug, 2009. "IADB chief urges Obama act on Colombia deal", Reuters, <http://www.reuters.com/article/latestCrisis/idUSN23371569?sp=true>. Publicerat 090223, Nerladdat 090514.

Pauly, Robert J. Jr, 2003. "Why Identify and Confront the 'Axis of Evil'", I Hayden, Patrick- Lansford, Tom- Watson, Robert P. (red), s 123-131 I *America's war on terror*. Hants: Ashgate.

Pehrson, Lennart, 2009a. "Obama vill ha dialog", *Sydsvenskan*, 090415, s. A19.

Pehrson, Lennart, 2009b. "Instabilitet i Pakistan ökar kärnvapenhotet", *Sydsvenskan*, 090506, s. A12.

Pehrson, Lennart, 2009c. "Flykten ger Obama huvudbry", *Sydsvenskan*, 090512, s. A14.

Poground, Benjamin, 2009. "Will Obama keep Israel to its promises?", *The Guardian*, 090512.

Poniewozik, James, 2001. "The Banality of bin Ladin". <http://www.time.com/time/nation/article/0,8599,188329,00.html>. Publicerat 011213, Nerladdat 090519.

Pressman, Jeremy, 2009. "Power without influence", *International security*, vol.33, nr 4, s.149-179.

The Record, 2008: "Obama's position on the Colombia free trade agreement", <http://therecord.barackobama.com/?p=2669>. Medierapporteringen för Obamas valkampanj. Publicerat 081015, Nerladdat 090514.

Reynolds, Paul. 2009, "What Obama's message to Iran means", BBC News, <http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/Americas/7954408.stm> Publicerat 090321 Nerladdat 090511.

Steele, Jonathan, 2009. "What Obama must tell Bibi", *The Guardian*, 090505.

Ui, 2009a: www.landguiden.se, sökord: Colombia- modern historia. Utgiven av utrikespolitiska institutet, Nerladdat 090517.

Ui, 2009b: www.landguiden.se, sökord: USA- utrikespolitik och försvar. Utgiven av utrikespolitiska institutet, nerladdat 090517.

Ui, 2009c: www.landguiden.se, sökord: USA- modern historia. Utgiven av utrikespolitiska institutet, nerladdat 090517.

Yglesias, Matthew, 2008. "Foreign policy on the campaign trail", http://www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2007/06/matthew_yglesias_repeats_a_que.cfm. Publicerat 080628, Nerladdat 090518.